

Abstrakt

„Akční scénografie“ je termín, který se poprvé objevil v polovině sedmdesátých let v souvislosti s pořádáním třetího ročníku mezinárodní scénografické soutěže Pražské quadriennale (PQ '75). Sovětský kritik Viktor Berjozkin tak označil nový proud, který se na této přehlídce ve většině národních expozic začal projevovat. Jednalo se o alternativní přístup k divadelnímu prostoru, kdy se programově upouštělo od klasického kukátkového jeviště. Začaly se hledat nové možnosti inscenování v netradičních, mnohdy nedivadelních prostorách, které nabízely větší kontakt s divákem. V estetických přístupech se akční scénografie odvracela od přebujelé výtvarnosti, iluzivnosti, kaširování a složitých technických řešení. Naopak čerpala inspiraci z „chudého umění“ (arte povera) a pop-artu. Využívaly se „chudé“ - tedy obyčejné- a přírodní materiály (ve velké míře to byla především textilie) a předměty, pocházející z všedního každodenního života. Jednoduchost a přitom nápaditost se staly podstatným požadavkem nové estetiky, stejně jako neustálá konfrontace dramatické a empirické reality. Rekvizity, které se ocitly na jevišti měly být především mnohovýznamové. To znamená, že jeden scénický prvek mohl v průběhu představení pomocí hry herců několikrát změnit svůj význam a funkci. Např. postel se tak stala jídelním stolem, oltářem, nebo také vězením. K tomu byla zapotřebí velká fantazie obecenstva, které se často stávalo součástí představení. Na svém významu nabývá v akční scénografii kostým a maska. Tyto prvky se spolu se scénou a hereckou akcí vzájemně doplňují, oživují a někdy i splývají. Scéna se občas stane hercem nebo kostýmem, herec zase scénou, kostým hercem. Dohromady tak vzniká originální a působivý dramatický celek, který jednoduchými prostředky dosahuje maximální účinnosti.

Ve své práci se zabývám akční scénografií v tehdejší Československu, v jehož složité politické a kulturní situaci nabývala estetika akční scénografie daleko větší působivosti a naléhavosti.

Nejprve uvádím obecné souvislosti divadelního dění v šedesátých a sedmdesátých letech a charakterizuji pojem „akční scénografie“. Následuje podkapitola věnující se scénografickým předchůdcům tohoto směru, které nalézáme již v první polovině dvacátého století. V dalších kapitolách se již zabývám vybranými scénografy šedesátých a sedmdesátých let, kteří akční scénografií rozvíjeli. Závěrečná kapitola zakotvuje práci ve výtvarných a teoretických souvislostech.

Klíčová slova: Akční scénografie, divadlo, herec, režie, kostým, mnohovýznamová rekvizita, dramatická a empirická realita, chudé umění